

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laiksi käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja purkuvakuudesta sekä laiksi rakentamislain muuttamisesta

Hallituksen esitysluonnoksen tavoitteena on luoda yhtenäinen ja oikeudellisesti selkeä sääntelykokonaisuus maatuulivoimaloiden elinkaaren loppupäähän liittyvistä vastuista. Ehdotettu sääntely vastaa tarpeeseen varmistaa, että käytöstä poistettujen tuulivoimaloiden purkaminen tapahtuu asianmukaisesti, ympäristön hyvää tilaa kunnioittaen ja maanomistajien oikeudet sekä alueiden myöhempi käyttö huomioon ottaen. Voimaan tulevalla lailla pyritään samalla vahvistamaan oikeusvarmuutta sekä selkeyttämään eri toimijoiden velvoitteita tilanteissa, joissa tuulivoimala poistuu käytöstä joko suunnitellusti tai ennakoimattomista syistä.

Esityksen taustalla on hallitusohjelman kirjaus purku- ja ennallistamisvelvoitteen kattavasta käyttöönotosta, mikä korostaa tuulivoimarakentamisen sosiaalista hyväksyttävyyttä ja rakentamishankkeiden vastuullisuutta. Nykyinen lainsäädäntö ei sisällä kattavaa erityissääntelyä tuulivoimaloiden purkamisesta, mikä on johtanut siihen, että purkukysymykset ovat riippuneet pitkälti sopimuksista ja yleislainsäädännöstä. Tämä on aiheuttanut kunnille, maanomistajille ja toiminnanharjoittajille tulkinta- ja vastuuriiskejä, joita esityksellä pyritään ehkäisemään.

Esitysluonnoksessa ehdotettu purkuvakuus on keskeinen keino varmistaa purkuvastuun toteutuminen myös niissä tilanteissa, joissa toiminnanharjoittaja ei kykene täyttämään velvoitteitaan. Samalla esitys tuo kunnille uuden ja toissijaisen purkamisvastuun vuokramaalla sijaitsevien voimaloiden osalta, mikä korostaa tarvetta arvioida sääntelyä sekä ympäristönsuojelun että kunnallisen hallinnon toimintaedellytysten näkökulmasta.

Lainsäädäntömuutosten tavoitteena on kokonaisuutena parantaa purkamisprosessien ennakoitavuutta, vahvistaa tuulivoimahankkeiden vastuullista toteutusta ja turvata ympäristön sekä maanomistajien asema. Lausunnossa tarkastellaan esityksen vaikutuksia ja toteuttamiskelpoisuutta kunnan näkökulmasta sekä esitetään tarpeelliseksi katsottuja huomioita lakiluonnosten jatkovalmistelua varten.

Luonnos hallituksen esitykseksi on kokonaisuudessaan hyvin valmisteltu, selkeä ja tarpeellinen. Esitys kokoaa yhteen nykyisin useissa eri lainsäädännön osissa sijaitsevat velvoitteet ja ohjeistuksen tuulivoimaloiden purkamisesta, ja tarjoaa näin yhdenmukaisen sekä oikeusvarman sääntelykehiksen. Uusi laki vastaa selkeään tarpeeseen täsmentää tuulivoimaloiden elinkaaren loppuun liittyviä vastuuta sekä selkeyttää osapuolten rooleja tilanteissa, joissa voimala poistuu käytöstä.

Käytöstä poistettu tuulivoimala on ympäristösyistä, turvallisuuden sekä alueiden jatkokäytön turvaamiseksi välttämätöntä purkaa viimeistään rakenteiden teknisen käyttöiän päättyessä. Nykytilanteessa voimassa oleva rakentamista, jätehuoltoa ja ympäristönsuojelua koskeva lainsäädäntö ei huomioi riittävällä tavalla tuulivoimaloiden purkamiseen liittyviä erityiskysymyksiä. Purkuvastuun toteutumisen riippuminen yksittäisistä sopimusjärjestelyistä on johtanut epäselvyyksiin ja tulkintavaihteluun, erityisesti tilanteissa, joissa voimalan omistava yhtiö lopettaa toimintansa tai ei muutoin täytä velvoitteitaan.

Ehdotettu lainsäädäntö selkeyttää merkittävästi vastuunjakoa. On kannatettavaa, että voimalan omistajan velvollisuudesta purkaa käytöstä poistettu voimala säädetään nimenomaisesti laissa ja että sijaintipaikka tulee palauttaa rakentamista edeltäneeseen tilaan. Kunnilla on tällä hetkellä rajalliset keinot puuttua purkamisen laiminlyönteihin, joten selkeä lainsäädäntö vahvistaa kunnan asemaa ja parantaa ympäristönsuojelun toteutumista käytännössä.

Erityisen kannatettavaa on purkuvakuuden käyttöönotto. Maatuulivoimalat sijaitsevat valtaosin vuokramaalla, ja purkamisvastuun toteutumisen varmistaminen on välttämätöntä myös silloin, kun voimalan omistaja ei kykene kantamaan taloudellista vastuuta purkamisesta. Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen hyväksi asetettava vakuus antaa tarvittavan turvan, ja se vähentää riskiä siitä, että kunta joutuisi yksin vastaamaan purkutoimista tilanteissa, joissa omistaja laiminlyö velvoitteensa. On kuitenkin tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että vakuuden määrä määritellään realistisesti suhteessa purkukustannuksiin. Tuulivoimaloiden purkamisesta aiheutuvat kustannukset voivat vaihdella merkittävästi hankekohtaisesti, ja vakuuden määrän tulee aidosti kattaa purkutoimista aiheutuneet kustannukset. Lisäksi tulee harkita, että vakuuden riittävyyttä arvioidaan uudelleen voimalan käyttöönsä aikana, esimerkiksi määräajoin tai olennaisten muutosten yhteydessä. Näin varmistetaan, että vakuus pysyy ajan tasalla ja vastaa todellisia kustannuksia myös purkamisajankohtana.

Lakiluonnos selkeyttää myös kunnan roolia tilanteissa, joissa voimala sijaitsee vuokratulla maalla. Ehdotettu toissijainen purkuvastuu on kunnalle silloin, kun omistaja ei täytä velvoitteitaan ja vakuus ei ole riittävä. On tärkeää, että lainsäädäntö mahdollisimman selkeästi määrittelee tämän vastuun ehdot ja laajuuden, jotta kunnat voivat varautua velvoitteeseen ja arvioida siihen liittyviä hallinnollisia ja taloudellisia vaikutuksia.

Rakentamislakiin lisättävä purkamislupaa koskeva säännös on tarkoituksenmukainen ja selkiyttää menettelyä. Tämä yhtenäistää soveltamiskäytäntöä ja antaa

kunnille selkeän työkalun purkutoimien valvontaan. Lakiluonnokseen sisältyvät muut teknisluonteiset täsmennykset ovat perusteltuja ja tukevat kokonaisuuden toimivuutta.

Esitys parantaa tuulivoimarakentamisen oikeudenmukaisuutta sekä vahvistaa hankkeiden vastuullista toteutusta. Kokonaisuutena lakiehdotus selventää purkamisvelvoitteisiin liittyvät epäselvyydet ja tukee ympäristön sekä maanomistajien aseman turvaamista. Kuntien näkökulmasta ehdotettu sääntely on tervetullut ja tarpeellinen, ja se korjaa nykyisen lainsäädännön puutteita tuulivoimatoiminnan elinkaaren loppuvaiheessa.

KEMIJÄRVEN KAUPUNGIN TEKNINEN LAUTAKUNTA

Eero Saarijärvi

Kunnallistekniikan päällikkö, vastuualuepäällikkö